

Раз і на все життя обрала найгуманнішу з усіх професій на землі

Вечірня Полтава. - 2021. - 2 червня, № 22 (1475)

<http://vechirka.pl.ua/misto/1622705128>

Марія Сидоренко

Долі людські, ніби стрічки документальних фільмів — кольорові змінюють чорно-білі, але кожна з них єдина й неповторна. Велике таїнство — долучитися до особистого життя людини, одержавши попередній дозвіл переглянути сторінки, написані самим життям. Світ своєї душі відкриває вам неперевершена особистість, людина, яка стала взірцем системи охорони здоров'я України, пройшовши буремні роки в розвитку нашого суспільства, залишивши помітний слід у серцях і пам'яті своїх сучасників. Ідеться про Марію Сидоренко. Ви запитаете: а хто ж вона така? Відповідь є. На жаль, лишилося не так багато людей, які можуть згадати Марію Павлівну, адже їй нещодавно виповнилося 99 років і більшість із тих, хто жив у ті часи поруч із нею, уже пішов у вічність. Але є ще й такі люди, чиєї долі торкнулася історія професійної

діяльності Марії Павлівни. Серед них і я — автор цієї публікації. Про Марію Павлівну можна розповідати дуже довго. Вона є легендою й символом системи охорони здоров'я України, глибоко увійшла в її історію, переживши відлуння революції, громадянської війни, колективізації, індустріалізації, Голодомору, репресій, Другої світової війни та переступивши в нову історію незалежної України. Зараз, на жаль, як і всі, стурбована трагічними подіями на Сході України та в Криму. Чи могла вона подумати, що таке може трапитися? А воно трапилося. Безумовно, для неї це особливий стрес, враховуючи попередні пережиті події.

Марія Сидоренко народилася 30 березня 1922 року в селі Піщаному на Кременчуччині в сім'ї робітників. Батько працював ковалем у залізничному депо станції Кременчук. Сім'я була великою. Із дев'яти дітей Марія Павлівна була найстаршою, тож їй доводилося допомагати мамі виховувати малих братів і сестер. Для неї то була досить виснажлива робота. Кожну дитину одягни, нагодуй, за кожним доглянь, чогось навчи... При цьому ще й про себе подбай і чогось сама навчись. І вона вчилася все встигати. Родина батьків Марії Павлівни була дуже ввічливою та працелюбною. Невипадково ці риси і їй були прищеплені з дитинства, і це відіграло величезну роль у її житті. У 1937 році Марійка, закінчивши відмінно Піщанську школу, склала іспит до Кременчуцького медичного училища, яке також успішно закінчила, отримавши спеціальність фельдшера, та була направлена до свого рідного села, де стала завідувачкою фельдшерсько-акушерського пункту. Тобто вона раз і на все

життя обрала професію медичного працівника, яка є найгуманнішою з усіх професій на землі. Кожного дня медики рятують мільйони людей. Від вчасно поставленого діагнозу чи проведених профілактичних та протиепідемічних заходів, правильно підбраного лікування залежить життя і здоров'я людини. Її мрії здійснилися. Але мирне життя перервала Друга світова війна, наклавши свій відбиток на долю Марії

У центрі Марія Павлівна з колегами

Павлівни та й усього населення України. Із появою німецьких військ правобережжя Кременчука піддалося шаленому обстрілу, особливо порт і залізниця. Місто палало, горів елеватор неподалік від села Піщаного, де працював охоронцем і мій батько Федір Олексійович, який потім пішов захищати Україну від ворога і, на жаль, загинув 6 квітня 1945 року в Словенії. Марія Павлівна з болем у душі розповідала, як серед людей почалася велика паніка, як вони залишали свої домівки і йшли на болота, в ліси і степи. Згодом люди до життя у прифронтівій зоні звикли. Кременчуцький райком партії доручив своєму працівникові Олександрю Сльоті (а це мій рідний дядько) організувати загін ополченців на допомогу обороні міста. До його складу увійшла й Марія Павлівна як медичний працівник, котра, ні на мить не сумніваючись, на це погодилася. То було одне з перших найважчих випробувань у її житті. Тобто все було як на фронті.

Згодом було оголошено, що за Дніпром висадився десант парашутистів-диверсантів, який треба знищити. Загін наших солдатів рушив уперед і, пройшовши з кілометр, зустрів частину німецьких військ. Фашисти одразу відкрили вогонь, їхні танки посунули назустріч, у результаті чого наші війська почали відступати. Стало зрозуміло, що то був не десант, а регулярні частини ворога. У тих боях проти фашистів брав участь і мій другий дядько Сидір Сльота, який був поранений, але дожив до перемоги. Втрати серед наших вояків виявилися великими. Пораненим Марія Павлівна допомагала, як могла, потім їх переправляли на лівий берег Дніпра. Після бою Марія Павлівна повернулася до медичного пункту й надавала допомогу солдатам, у міру їхнього одужання відправляла їх у тил. Дорога на Київ постійно піддавалася обстрілам. Наші війська відступали — після Кременчука село Піщане також було окуповане ворогом. Фашисти почали встановлювати новий порядок. Разом зі зрадниками-поліцаями вони грабували населення, забирали хліб, худобу, інші продукти, розстрілювали євреїв, комуністів, комсомольців та активістів села. Так, гестапо розстріляло шістьох односельців. Згодом влаштували облави на молодих хлопців та дівчат із метою направлення їх на каторжні роботи в Німеччину. Марія Павлівна добре пам'ятає, як раділи люди, коли радянська армія розгромила ворога на Волзі, Курській дузі, взявши Курськ до Дніпра.

...Було страшне пекло. Розлючені фашисти палили міста й села, горіла Україна, населення виганяли за Дніпро, і в цей тяжкий час Марії Павлівні довелося надавати допомогу й породіллям. Вона згадує такі випадки й називає імена породіль: Марії Сапожникової, Олександри Книш, коли фашисти, підпаливши хату, наставивши автомати й вигнавши всіх із двору, чекали закінчення пологів. Коли на світ з'явилося немовля, німці вихопили його з рук і хотіли вкинути до колодязя. Та Марія Павлівна, не змовкаючи, благала німця повернути їй ні в чому невинного малюка. Тільки дивом розлючений фашист його віддав. Але, відступаючи, німці спалили все село, перетворивши його на суцільне згарище. А 29 вересня 1943 року до Піщаного увійшли війська Степового фронту, тож до своїх згорілих осель почали повертатися люди. Чоловіки пішли до війська, а жінки залишилися з дітьми, не маючи житла, їжі, одягу... Наближалася зима. Люди копали землянки, вкриваючи їх соломною, рогозом та очеретом. На щастя, поблизу Піщаного є річка Сльотівка, також до нього примикає болотиста місцевість, де можна було знайти рогіз та очерет, який усім був просто необхідний. Організовувалися сільські толоки — односельці насамперед допомагали вдовам та старим людям. Усі були дружні, допомагали одне одному.

Після вигнання ворога з Кременчуччини Марію Павлівну в жовтні 1943 року призначили завідувачкою фельдшерсько-акушерського пункту в селі Кривушах. На той час то було прифронтове село, яке щоденно обстрілював ворог. Багато поранених потребували допомоги. Відступаючи, фашисти залишили міни на дорогах, військові та цивільні підривалися на них. У ті часи на Кременчуччині панувала епідемія висипного тифу через розповсюдження педикульозу, якому сприяла викликана війною антисанітарія. Тому в липні 1944 року районний відділ охорони здоров'я направив Марію Павлівну до села Потоки Кременчуцького району для ліквідації епідемії висипного тифу, де був величезний осередок цього небезпечного інфекційного захворювання. Разом із іншими медичними працівниками вона врятувала від смерті сотні жителів села. Упродовж двох місяців, удень і вночі, без вихідних, ризикуючи своїм життям і здоров'ям, доглядала за хворими у вогнищах цієї небезпечної інфекції. Марію Павлівну оцінили як одну з відчайдушних медиків, яка, працюючи на передовій, проявила себе рішучою у своїх діях. Невипадково районний відділ охорони здоров'я згодом призначив її державним санітарним інспектором Кременчуцького району. До її завдань входили нагляд за станом усіх господарств, що знаходилися на території району, проведення протиепідемічних заходів, щоб зупинити розгул різних інфекційних хвороб, тощо. Робота була занадто важкою через відсутність транспортних засобів, доводилося добиратися пішки до найвіддаленіших сіл району. То також був один із важливих фрагментів діяльності Марії Павлівни вже в ролі працівника санітарної служби, яку нині так звані «реформатори» своїми злочинними діями ліквідували, принизивши не лише нинішніх працівників санітарної служби, а й учорашніх наших колег, які на передовій захищали наших громадян від епідемій та боролися за покращення санітарної культури населення.

Війна закінчилася. Село Піщане поступово відроджувалося. Завдяки активним діям сільського голови Митрофана Войтенка було побудовано та обладнано приміщення сільського медичного пункту, організовано невеликий

аптечний пункт, завдяки чому хворі отримали змогу на місці купувати необхідні ліки. Лікарів у селі не було. Тому Марія Павлівна як фельдшер села і вдень, і вночі обслуговувала хворих. Вона знала проблеми кожного односельця, так як постійно їх відвідувала або ж вони до неї приходили. Я навіть не міг собі уявити, як вона з цим справлялася. Для односельців вона була, як нині говорять, сімейним лікарем. Мені на все життя запам'ятався не лише висипний тиф та масовий педикульоз, який проник і в сім'ю моїх бабусі Тетяни Андріївни та мами Вусті Павлівни, якої не стало якраз через цю тяжку інфекційну недугу. А ще глибоко запала в душу малярія, яка «бродила» по селу з морем комарів — переносниками цієї хвороби, так як ми жили поблизу річки та болотистої місцевості. Тому Марія Павлівна дбала про профілактику й малярії. Вона заходила в дім бабусі й наказувала мені, моїй сестричці Раї відкрити роти, а тоді клала до них таблетки хініну жовтого кольору й занадто гіркого смаку. І хоч ми запивали їх водою, але ту гіркоту іще довго відчували. Та це було не головним. Головне — то була так звана хіміопроділактика малярії. Багато односельців і ми врятувалися від неї. А найголовніше те, що під час пологів наших матусь мене та моїх майбутніх однокласників першою на божому світі брала на руки Марія Павлівна, за що ми їй щиро вдячні. Народження дитини — то найважливіша подія в родині. З'явилася нова людина на землі, яку першою побачила Марія Павлівна. А щорічні медичні огляди, профілактичні щеплення проти натуральної віспи, туберкульозу та інших хвороб пам'ятаємо досі. Мене до цього часу вражає, як вона могла витримувати такі цілодобові навантаження. Наприклад, коли мені було 10—12 років, бабуся вже страждала на серцево-судинні захворювання, уночі їй ставало зле. І я в темряві пробирався через грядки сусідів понад 500 метрів до оселі Марії Павлівни, стукав у вікна, і вона, стомлена, відчиняла двері, запитувала, що трапилося, швидко збиралася й ішла зі мною, робила моїй бабусі уколи, давала медикаменти й рятувала її. І так було неодноразово. Такі історії були й з іншими односельцями. Наше приміське село було великим. Хворих із різними вадами в ті післявоєнні часи було дуже багато, тож роботи з надання їм медичної допомоги був непочатий край — та ще й в умовах незадовільної санітарно-епідеміологічної ситуації. Невипадково за сприяння голови колгоспу Максима Ковалю у 1960 році була споруджена Піщанська лікарня на 25 ліжок, а також дільнична амбулаторія, що обслуговувала навколишні села Гориславці, Недогарки, Ялинці, Пухальщина, Кіндрівка, Михайленки. З'явилися нові кадри медичних працівників, зокрема й лікарів, які багато в чому переймали досвід Марії Павлівни. Їй полегшало, але про перевтому, перенавантаження, недосипання завжди пам'ятає. Вона 48 років присвятила своїй трудовій діяльності у сфері охорони здоров'я. Останні роки працювала фельдшером Піщанської амбулаторії, а після виходу на пенсію — медичною сестрою місцевої середньої школи та медичного профілакторію колгоспу імені Мічуріна. Адже просто не могла сидіти вдома без улюбленої справи, віддавала всі сили заради збереження здоров'я й життя людей. За відмінну роботу нагороджена медалями «За доблестный труд в годы Великой Отечественной войны», «Захисник Вітчизни», «Ветеран праці», орденом «За мужність» та багатьма грамотами і преміями. У неї завжди була активна життєва позиція, вона сіяла добро поміж людей, постійно проводила роз'яснювальну роботу, дбала про профілактику хвороб. Невипадково 20 років поспіль її обирали депутатом сільської ради. Портрети медика завжди можна було побачити на районних та обласних дошках пошани. Своє життя Марія

Павлівна зі своїм чоловіком Петром Яковичем (моїм учителем) прожила недаремно. Він також був яскравою особистістю, захищав нашу країну від загарбників — на жаль, він пішов від нас 9 травня 2020 року на 102 році життя. Разом вони виховали двох синів Олександра й Володимира, пишалися шістьма онуками та правнуками. Із родиною Марії Павлівни постійно спілкуюся. Для мене це велика честь. Я завжди говорив, що не випадково обрав професію лікаря — мав хороший приклад служіння людям. Марія Павлівна весь час була на передовій нашої галузі охорони здоров'я. Її дії завжди відповідали думці видатного письменника й прозаїка Миколи Некрасова: «...де важко дихається, де горе відчувається — будь першим там». Ось такою була й лишається Марія Сидоренко — людина, котра є взірцем, легендою, символом нашої системи охорони здоров'я. Усі, хто її знає, пам'ятають про її добрі справи. Тож вельмишановна Маріє Павлівно, від імені однокласників, односельців, моїх рідних та колег із Державної санітарно-епідеміологічної служби області вітаємо вас із прийдешнім днем медичного працівника. Зичимо вам довголіття, міцного здоров'я, миру, добра та злагоди.

Валентин ШАПОВАЛ, лікар-епідеміолог ДУ «Полтавський обласний лабораторний центр МОЗ України», випускник Піщанської середньої школи 1958 року, заслужений лікар України, кандидат медичних наук, доцент, член громадської спілки «Полтавське товариство сільського господарства»